С Т А Н О В И Щ Е

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по професионално направление 1.2 педагогика
Автор: Туул Селенге
Тема: „ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА УНИВЕРСИТЕТСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ В МОНГОЛИЯ И БЪЛГАРИЯ СЛЕД 1990 Г.”
Член на научното жури: проф. д-р Иван Петков Иванов
ШУ „Еп. Константин Преславски”

ДАННИ ЗА АВТОРА И ПРОЦЕДУРАТА. Туул Селенге е гражданин на Република Монголия, бакалавър и магистър по Английска филология на Монголския национален университет (1995, 2000). През 2008/2009 е зачислена за докторант в Катедрата по дидактика на СУ с научен ръководител доц. д-р Бончо Господинов (заповед № РД-20-873 от 17.06.2009г). Срокът на докторантурата е от 01.10.2009 г. до 01.10.2013 г. , като е предвидена и една година обучение по български език. Дисертацията е завършена в предвидения срок.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИЯТА. Представен е текст общо от 199 станд. маш. стр.: заглавна страница, текст, приложения, литература, библиография, тезиси и декларация за достоверност.

СЪДЪРЖАНИЕ. Първа глава съдържа исторически преглед на университетското образование в България и Монголия до 1989 г. и е отправната точка на последващия текст.

Втора глава представя развитието на университетското образование в Монголия след 1990 г., а Трета – същото за България. Разгледани са социалните, политически, икономически и културни промени в двете страни, в съответствие с глобалното развитие на света след 1990 г.; промените в образователната политика – законодателство, финансиране на университетите и кредитиране на студентите, системата за оценяване и акредитация на висшите училища. Специално внимание е отделено на висшето образование в България и неговите актуални проблеми – връзката с образователната структура на населението, качеството на образованието и пазара на труда; университетската мрежа в България; състоянието на преподавателските кадри във висшето образование; управленската структура и ръководството на висшите училища и ролята на студентите в управлението на висшите училища.

В Четвърта глава са систематизирани изводи за развитието на университетско образование на Монголия и България за периода 1990-2010 г., като тези изводи по същество са продължение на предишните две глави – новите образователни политики и съответните законодателни промени в условията на демократична политическа система с различни субекти на властта през годините; дисонансът между системата за университетско образование и нуждите на пазара на труда и проблемът за независимостта на висшето образование от идеологии и политически доктрини.

В Заключението са изложени основните тенденции в развитието на университетското образование в двете страни.

АВТОРЕФЕРАТ. Авторефератът отразява вярно и точно текста на дисертацията и дава възможност на читателя да добие правилна представа за достойнствата и слабостите на текста.

АКТУАЛНОСТ. Сравнението на две толкова различни в старата си история, но и близки по съдба в съвременността страни като България и Монголия е интересно само по себе си. Върху университетските системи на двете страни дават отражение и историята, и традициите, но и политиката и идеологията на XX век, когато се развиват. Характерните за XX век преходи от една политическа система към друга, съчетани с академичната автономия и глобалистките тенденции (каквито винаги е имало на академично ниво) се проектират върху днешния ден на университетите.

Сравнителният анализ дава основата за по-близко сътрудничество и в това е практическата значимост на изследването.

НАУЧНА ОСВЕДОМЕНОСТ. Авторката достатъчно пълноценно информационно обосновава тезата си. В литературната справка са посочени 25 източника на кирилица и 24 на латиница и 9 сайта на образователни институции, като почти всичките публикации са от последните 15 години. Тези източници са използвани подходящо в текста за подкрепа на авторските позиции.

На много места в дисертацията при анализа на литературните източници е изразена лична позиция. Критичните разсъждения на авторката са аргументирани.

КОНЦЕПТУАЛНОСТ И ДОКАЗАТЕЛСТВЕНОСТ. Основната постановка е, че макар двете страни да са различни по своето географско положение, територия, брой на населението, историческо развитие и национални традиции, в тях протичат сходни процеси в съвременното развитие на университетското образование поради дълбоките народностни традиции в двете страни в областта на писмеността, просветата и културата и глобалните процеси в света в края на миналия и в началото на настоящия век.

Основни сходства на двете системи за университетско образование са в идентичното предназначение; сходните социални условия (преходът от социалистическо развитие към демокрация); идентичната роля в образователната структура на населението и за пазара на труда и оттам въпросът за легитимирането на качеството му; сходните прием на студенти, продължителност ни обучението в различните образователни степени, сходните проблеми в управлението и финансирането; също и негативни процеси – застаряване на преподавателските кадри, отлив на млади хора от научната и преподавателска кариера, нисък социален статус и други.

Като основни различия се разкриват обединяването на няколко държавни висши училища (Монголия); различното съотношение държавни-частни ВУ; проблемите с реализацията на кадрите на частните ВУ (Монголия) и др.

Нивото на сравнителен анализ е добро и посочените прилики и отлики са подкрепени с необходимите статистически данни.

ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ, ОБЕКТ, ПРЕДМЕТ И ХИПОТЕЗА. Дисертационният труд си поставя за **цел** да се открояят и сравнят съвременните тенденции в развитието на системите за висше образование в Монголия и България, техните положителни страни и проблеми.

Целта е адекватна на изследвания проблем и е декомпозирана пълноценно в 5 **задачи**, които в своята съвкупност я покриват съдържателно:

- да се потърсят историческите корени в развитието на университетското образование в Монголия и България до 1989 г. като основа за съвременното им състояние;
- да се открояят дълбоките промени в тази сфера на обществото, обусловени от социалната ситуация в двете страни, а също така и от потребностите на съвременните глобални процеси в света;

- да се анализира актуалното състояние на системите за университетско образование в двете страни в различните им аспекти, в т.ч. и законодателните промени;
- да се направи сравнителен анализ на съвременните процеси във висшето образование в Монголия и България и доколко те отговарят на световните тенденции;
- да се открояят някои изводи в това отношение за бъдеща съвместна дейност и ползотворно сътрудничество.

Обект на дисертационното изследване е университетското образование в Монголия и България, а предмет - актуалното състояние и основните тенденции в развитието на университетското образование в двете страни в периода 1990-2010 г.

Обектът и предметът са дефинирани правилно.

В дисертацията като „хипотеза“ е формулирана словесна конструкция, която няма нужда да бъде доказвана – за наличието на идентични тенденции в развитието на университетските системи на Монголия и България и за разлики и особености, обусловени от историческите условия, традиции и конкретни социални практики.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО. В хода на изследването са използвани различни изследователски методи: проучване на литературни източници относно университетското образование в Монголия и България, както в исторически, така и в съвременен аспект; сравнителен анализ; методи за събиране на емпирична информация – главно данни, публикувани в сайтовете на Министерството на образованието на Република Монголия и на монголски висши учебни заведения и методи за обработка и представяне на данни – таблична и графична.

Изследователските методи са адекватни на изследователската стратегия.

Като критерии за сравнителен анализ на актуалното състояние и тенденциите в развитието на университетските системи на двете страни за периода 1990-2010 г. са обособени10 техни особености: място на системите за университетско образование в общата система на образование в двете страни; роля на системата за висше образование в образователната структура на населението; прием в системите за университетско образование; продължителност на обучението; критерии за оценяване на качеството на учебния процес; изход от системите за висше образование – как завършват своето обучение студентите и как се реализират на пазара на труда; преподавателските кадри – постижения, проблеми, квалификация; управленска структура на висшето училище; финансова обезпеченост на системите; общи тенденции в развитието на висшето образование в двете страни. Критериите са изчерпателни и дават възможност да бъдат направени пълноценни изводи.

ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ. Представянето на данните чрез таблици и графики е коректно. Интерпретацията на резултатите показва умения за работа с емпирични данни. Анализът е последователен и научно аргументиран.

ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД. Дисертационният труд съдържа приносни моменти, които са лично дело на г-жа Туул Селенге. Като такива може да се приемат: изясняването и конкретизирането на редица аспекти от дейността на системите за висше образование в две на пръв поглед много различни държави – България и Монголия като политики в сферата на висшето образование и основни тенденции в тяхното реализиране. На базата на сравнителен анализ се доказват някои основни сходства в образователните политики на България и Монголия, както и сходни техни проблеми.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД. Публикувани са 3 статии в сп. „Педагогика“ и „Образование“ и в Годишника на СУ „Св. Климент Охридски“. Имат главно обзорен характер и са резултат от изследванията на авторката по темата.

ЗАБЕЛЕЖКИ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА.

- Четвърта глава е същността на дисертацията – в нея се излагат резултатите от сравнителния анализ. Смятам, че е неоправдано кратка, за сметка на Втора и Трета глави, които са посветени поотделно на Монголия и България.
- В дисертацията не е засегнат пълноценно въпросът за академичните връзки между български и монголски ВУ и научни институти на двете Академии на науките, освен в заключението и като перспектива – размяна на научна информация и преподаватели, общи изследвания и проекти – в исторически план и в момента.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ. Авторката демонстрира, че може да провежда успешно самостоятелно научно изследване и може да оформи и изложи резултатите от него разбираемо и логично.

Работата се основава на достатъчно по обем информация, написана е грамотно и компетентно и е оформена според техническите стандарти.

В дисертацията са приведени достоверни резултати, които са лично дело на автора и позволяващи да бъдат квалифицирани като научни приноси.

Предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен «доктор» на Туул Селенге.

Дата: 23.12.2013 г. **ЧЛЕН НА ЖУРИТО:**

(проф.д-р Иван П. Иванов)